

**An Academic Management to Promote Service-Learning in
 Chahom Wittaya School, Chahom Sub-District, Lampang Province**

**การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
 ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง**

Duangporn Oonjitt¹ Pruet Siribanpitak² and Boonthawan Wingwon³

ดวงพร อุ้นจิตต์¹ พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์² และบุญทวารณ วิงวอน³

¹Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

²Faculty of Education, Chulalongkorn University

³Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

²คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

*Corresponding Author, e-mail: duangporn@q.lpru.ac.th

Abstract

The aim of this research was to examine the conditions of academic management to promote service-learning in Chahom Wittaya School, Lampang province. This research employed participatory method. Twenty-four samples of informants in this research selected by using purposive sampling technique, which were equally divided into four groups; (1) administrators, supervisors and teachers, (2) upper secondary students, (3) parents, head or representative of a community and religious leader, and (4) head or representative of a government agency and entrepreneur, or representative of the establishment. The data collecting was made by using semi-structured interview and analyzed by using the content analysis.

The research findings were as followed; the school needed to develop a flexible curriculum, social service learning was defined to suit each subject, students needed to take field trips or to take a practical internship, and service-learning outcomes needed to be measured by using a variety of methods and a variety of assessors. Moreover, the 6 ways of promoting service-learning were;

1) Discipline-Based, 2) Problem/Project-Based 3) Capstone, 4) Community Based Action Research, 5) Pure Service Learning, and 6) Service Internship.

Keywords: Academic Management, Service-Learning, Instruction, Measurement and Evaluation

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในพื้นที่การวิจัยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 24 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน และผู้นำทางศาสนา กลุ่มที่ 4 หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการหรือตัวแทนสถานประกอบการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีสภาพความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น มีการกำหนดวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมตามความเหมาะสมของแต่ละวิชา นักเรียนต้องการไปเรียนรู้นอกสถานที่หรือฝึกงานอย่างจริงจัง และมีการวัดผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมด้วยวิธีการที่หลากหลายและผู้ประเมินหลายฝ่าย นอกจากนี้ยังพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม แบ่งเป็น 6 วิธีการ คือ 1) การเรียนรู้โดยใช้วิชาการเป็นฐาน 2) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน 3) การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 5) การเรียนรู้การบริการชุมชน และ 6) การฝึกงานบริการสังคม

คำสำคัญ : การบริหารวิชาการ การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

บทนำ (Introduction)

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่กำหนดโจทย์การเรียนรู้โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้ามาจากตำรา เอกสาร หรือประสบการณ์ของครูและนักเรียน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมักถูกจำกัดว่าเป็นการเรียนรู้เชิงทฤษฎี ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้เท่าที่ควร การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ทำให้โรงเรียนถูกกล่าวหาว่ามีความแปลกแยกกับชุมชน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยิ่งมีความห่างไกลออกไป โรงเรียนได้รับการยกย่องว่าเป็นแหล่งเรียนรู้แต่ไม่ค่อยได้นำไปปรับใช้ชุมชนอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาในยุคปัจจุบันได้ทิ้งสังคมไปแล้วเมื่อเทียบกับการศึกษาในยุคก่อน (Thewanarumitkun, 2014; Nuangchalerm, 2015) กรอบแนวคิดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าของตนเองเป็นสำคัญ อาจนำไปสู่ปัญหาการนำความรู้ที่เพิ่มโอกาสให้กับตนเองมากกว่าผู้อื่น เราพบว่าคนในสังคมประสบปัญหาความไม่พอเพียง อยู่เสมอ และพบการเอาเปรียบอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จึงดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่มีโอกาสเป็นไปได้น้อย

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Heffernan, 2001; University of Central Arkansas, 2018; University of Northern Iowa, 2021; Boise State University, 2021; SOURCE, 2021 and National FFA Organization, 2022) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่วิจัยและได้มีการพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดที่สามารถช่วยเติมเต็มให้การจัดการศึกษาพัฒนาคนไปสู่ความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ คือ การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Learning) เป็นการนำความรู้ในรายวิชาที่เรียนไปช่วยเหลือผู้อื่นหรือเพื่อประโยชน์ของสังคม วิธีนี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสำนึกในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในเชิงวิชาการ อารมณ์ และสังคมควบคู่กัน ในขณะที่ชุมชนหรือสังคมก็จะได้รับประโยชน์จากการที่นักเรียนเข้าไปให้บริการในลักษณะต่าง ๆ ผ่านโครงการจิตอาสา โดยนักเรียนเป็นผู้นำความรู้ในวิชาที่เรียนออกแบบกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือตามความต้องการของชุมชน

การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีลักษณะเป็นการจัดเรียนการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนนำความรู้ทางวิชาการหรือเชิงทฤษฎีในชั้นเรียนไปปฏิบัติสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนตามความต้องการของชุมชนหรือสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ และสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ด้านที่ 4 ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 คือ การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน โดยครอบครัว สถานศึกษา และสถานประกอบการ ต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี ซึ่งการเป็นพลเมืองดี หมายถึงเห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจและความเอื้ออาทร (Watanachai, 2561) ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้น้อมนำมาไว้ในพันธกิจมหาวิทยาลัย ทั้งด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยการวิจัยในครั้งนี้เป็นเรื่องที่มีความสอดคล้องกับพันธกิจการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาและแก้ปัญหาของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2562-2565 ที่มีแนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสำคัญเพื่อพัฒนาคน ตามหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (All for Education) โดยคำนึงถึงสภาพบริบทของพื้นที่และความต้องการของท้องถิ่น (Lampang Provincial Education Office, 2019) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดลำปาง ปัจจุบันพบว่ามีการใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในหลักสูตรและการสอนในสถาบันอุดมศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร (Thammasat University, 2018, ออนไลน์) โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี (Supinanon, 2009, ออนไลน์) วิทยาลัย

การอาชีพพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (Thapwong & Chaturanon, 2009) อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม กลับพบว่าเป็นที่แพร่หลายในวงวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในขอบเขตทางวิชาการ หลักสูตรและการสอน หรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหากฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม จะยิ่งทำให้การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมยกระดับและเป็นที่ยอมรับในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพราะการบริหารเป็นกลไกสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินกิจการต่าง ๆ ในโรงเรียนขับเคลื่อนไปข้างหน้าในแบบองค์รวม นอกจากนี้ ในโรงเรียนทุกแห่งมีแผนการและการดำเนินการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาเป็นประจำทุกปี ในรายวิชาการงานอาชีพในระดับมัธยมปลายมีกิจกรรมออกฝึกประสบการณ์ ซึ่งหากนำแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมาใช้จะยิ่งทำให้การฝึกประสบการณ์ของนักเรียนมีความหมายต่อตนเองและชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น

จากผลการสำรวจโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งเป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่า โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม มีผู้บริหารและคณะครูที่มีศักยภาพ มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ตลอดจนมีความพร้อมในการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีทักษะความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกแห่งความเป็นจริง และโรงเรียนยังเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีจำนวนนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 12-14 คนต่อปีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์หัวหน้าวิชาการ (Kanwai, 2019) พบว่า งานวิชาการของโรงเรียนด้านการสอนและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ โดยโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบาย สพฐ. มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จทางวิชาการที่สามารถเรียนต่อในระดับปริญญาได้ ในด้านการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชนได้ใช้แนวคิด Community Service เช่น การพานักเรียนไปปลูกต้นไม้ ทำความสะอาด ทาสีกำแพงวัด ฯลฯ นอกจากนี้ การเรียนอุตสาหกรรม-สาขางานผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้ ในระดับชั้นมัธยมปลาย ได้กำหนดให้นักเรียนจัดทำผลิตภัณฑ์ประเภทการแกะสลักไม้ เพื่อออกจำหน่ายหารายได้ให้กับนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถจัดทำผลิตภัณฑ์ได้ แต่ไม่สามารถขายได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า ยังไม่มีผู้ประกอบการรายใดในอำเภอแจ้ห่มสนใจเท่าที่ควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ ข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้พัฒนาจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย และนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2 เรื่องที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมและการบริหารวิชาการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมาจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของ Heffernan (2001) University of Central Arkansas (2018) University of Northern Iowa (2021) Boise State University (2021) SOURCE (2021) และ National FFA Organization (2022) สรุปได้องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 6 วิธีการ ได้แก่ 1.1) วิชาการเป็นฐาน หมายถึง การให้นักเรียนนำเนื้อหาของหลักสูตรเป็นฐานในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจชุมชนและการบริการชุมชน 1.2) ปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน หมายถึง การให้นักเรียนหรือทีมนักเรียนทำงานร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจปัญหาหรือความต้องการเฉพาะของชุมชน เพื่อทำโครงการบริการชุมชน 1.3) การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน หมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับตลอดการเรียนในหลักสูตรไปบริการในชุมชนแบบสหวิทยาการ 1.4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การให้นักเรียนทำโครงการการวิจัยเชิงปฏิบัติการบริการสังคมหรือชุมชน 1.5) การเรียนรู้การบริการสังคม หมายถึง การเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในการบริการสังคมอย่างเข้มแข็งและมีความรับผิดชอบ และ 1.6) การฝึกงานบริการสังคม หมายถึง การส่งนักเรียนไปฝึกงานบริการสังคมในสถานที่ประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ใหม่ อาจมีไอเดียหรือมุมมองในเส้นทางอาชีพ

2. การบริหารวิชาการมาจากการสังเคราะห์ข้อบ่งชี้ของการบริหารวิชาการ ตามประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ 2550 คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู พ.ศ. 2552 และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) สรุปได้องค์ประกอบหลักของการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ 2.1) การวางแผนงานพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติงานวิชาการ การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่สอนตามหลักสูตร และบันทึกการสอน 2.2) การบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การอำนวยความสะดวกและส่งเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพในการจัดตารางสอน จัดชั้นเรียน จัดครูเข้าสอน จัดแบบเรียน ปรับปรุงการเรียนการสอนและการฝึกงาน และ 2.3) การวัดผลประเมินผล ประกอบด้วย การใช้เครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน

นอกจากนี้ยังพบผลการวิจัยที่สำคัญ เช่น Mpofo (2007) วิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางวิชาการของนักศึกษาสาขาวิชาการบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีคะแนนผลการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกรณีศึกษาในช่วงกลางภาคเรียนและมากกว่าเพื่อนที่มีการสอนเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวิชาการมากกว่าการสอนในห้องเรียน Jami L. Warren (2012) วิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียนหรือไม่ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เมตา ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมช่วยเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง และมีอิทธิพลทางบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนโดยไม่จำกัดวิธีการวัดผลการเรียนรู้ Thapwong and Chaturanon (2009) วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ส่งผลให้นักศึกษา

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ได้กำหนดไว้ ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่มีพื้นฐานแตกต่างกันมีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูงและมีความกระตือรือร้นอยู่ในเกณฑ์สูง

จากผลการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าควรทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความต้องการและวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ซึ่งมีบุคคลภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลาย (Cheahomwittaya School, 2019) และบุคคลภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม โดยแบ่งเป็น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและบุคคลในชุมชน ผู้นำทางศาสนา หน่วยงานของรัฐบาลและสถานประกอบการของเอกชน

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Kaemkate, 2008, p. 194) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) โดยตรงกับการบริหารวิชาการของโรงเรียน (Chantavanich, 2010, p. 31) และเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่วิจัย มีสถานภาพหรือบทบาทเป็นผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน นักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน ผู้นำทางศาสนา หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการหรือตัวแทนสถานประกอบการ

การกำหนดขนาดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งนี้ ใช้เกณฑ์พิจารณา 1) การเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะภูมิหลังใกล้เคียงกันให้อยู่กลุ่มเดียวกันหรือเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในลักษณะใกล้เคียงกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน 2) จำนวนสมาชิกในกลุ่มสนทนาทุกกลุ่มมีจำนวนใกล้เคียงกันเพื่อให้มีความเหมาะสมของขนาดและจำนวน (Kerlinger & Lee, 2000 as cited in Kaemkate, 2008, p. 256) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 24 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย แผนการเรียนวิทย์-คณิต และแผนการเรียนอุตสาหกรรม จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 6 คน และกลุ่มที่ 4 หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการหรือตัวแทนสถานประกอบการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ผลการคำนวณค่า IOC ทุกข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 จึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์มีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data triangulation) ด้วยการพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นได้มาถูกต้องหรือไม่ พิจารณาจาก แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) โดยตรวจสอบจากการให้ข้อมูลของทีมผู้วิจัยหลายคน และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม ประกอบกับศึกษา

ข้อมูลจากแหล่งเอกสารร่วมด้วยวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) จากการรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตเพื่อพิสูจน์และข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และส่งให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยทีมวิจัย ร่วมกันระดมสมองวางแผนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย และทีมวิจัย จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนเจ้าหมื่นวิทยา

ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวน 24 คน โดยใช้เทคนิคการประชุม สันทนาการ กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างตามหลักการและแนวปฏิบัติจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ เพื่อเก็บ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนเจ้าหมื่นวิทยา และ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data triangulation) ด้วยการพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นได้มาถูกต้อง หรือไม่ พิจารณาจาก แหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล ด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) โดยตรวจสอบ ทีมผู้วิจัยหลายคนให้ข้อมูลต่างกันหรือไม่อย่างไร และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม ประกอบกับศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารร่วมด้วย โดยมีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

(1) ทีมวิจัยแบ่งการติดต่อและประสานเพื่อเชิญชวนบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์การวิจัย ที่กำหนด โดยจะต้องเป็นบุคคล (Key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับกรวิจัย จากนั้นได้นัดหมายวัน และเวลาในการเข้าร่วมการสัมภาษณ์ โดยใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 2 ชั่วโมง รวมทั้งอธิบายหลักการและแนวปฏิบัติ จริยธรรมวิจัยในมนุษย์

(2) เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบตกลงและสามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ จะมีการนัดหมายการจัดรถรับส่งไป- กลับจากบ้านกับโรงเรียน ในกรณีที่ต้องการใช้บริการรถรับส่ง

(3) ทีมวิจัยแบ่งงานประสานการจัดส่งหนังสือเชิญและหนังสือยินยอมเข้าร่วมโครงการให้แก่กลุ่ม ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทุกคน

(4) เวทีวิจัยหรือเวทีการสนทนากลุ่มย่อย ณ ห้องประชุมร่มฉัตร โรงเรียนเจ้าหมื่นวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยการสร้างบรรยากาศในรูปแบบกึ่งทางการเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสนทนามีความรู้สึกผ่อนคลาย มีการเว้น ระยะห่าง และแบ่งกลุ่มไปยังห้องย่อยที่มีอากาศถ่ายเทดี นอกจากนี้ยังมีครูห้องพยาบาลประจำอยู่บริเวณสถานที่ประชุม และแม่บ้านคอยอำนวยความสะดวก

(5) ประชุมที่วิจัยเพื่อร่วมกันสรุปผลการสัมภาษณ์ ร่วมตรวจสอบข้อมูลและจัดทำรายงานสรุปผลการวิเคราะห์สภาพของการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ณ ห้องประชุมโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัย (Research results)

สรุปผลการสนทนากลุ่มในเวทีวิจัย พบว่า สภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การวางแผนงานพัฒนาหลักสูตร 2) การบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 3) การวัดผลประเมินผล วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ประกอบด้วย 6 วิธีการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้โดยใช้วิชาการเป็นฐาน 2) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน 3) การเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน 4) การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 5) การเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้การบริการชุมชน และ 6) การเรียนรู้โดยใช้การฝึกงานบริการสังคม นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการวิจัยตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ปัจจุบันโรงเรียนต้องให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น กำหนดวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมตามความเหมาะสมของแต่ละวิชา เช่น แผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมหรือการงานอาชีพ 70 : 30 แผนการเรียนคณิตศาสตร์ 80 : 20 ควรมีการปรับหลักสูตรร้อยละ 70 เน้นวิชาการพื้นฐาน และร้อยละ 30 เป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยวางแผนปรับปรุงหลักสูตรปรับเปลี่ยนบริบทภายในโรงเรียนเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในลักษณะมุ่งเน้นปฏิบัติมากขึ้น รวมทั้งมีการบูรณาการกับวิชาการศึกษาค้นคว้า 3 หรือ IS3 มีการเสริมหลักสูตรจิตอาสา เพื่อปลูกจิตสำนึก คือนักเรียนเข้าสู่สังคม นอกจากนี้ควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนที่เสริมสร้างแรงบันดาลใจให้นำไปสู่อาชีพ เช่น การฝึกงาน การศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในระหว่างการศึกษาค้นคว้า 1 หรือ IS1 หรือระดับชั้น มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนได้มีเวลาวางแผนการเรียนของตนเอง

2. ด้านการบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า ปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนมักเกิดขึ้นในห้องเรียน มีการเน้นการเรียนรู้เชิงทฤษฎี ในขณะที่นักเรียนต้องการไปเรียนรู้นอกสถานที่หรือฝึกงานอย่างจริงจังมากกว่าปัจจุบันมากขึ้น แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการส่งนักเรียนจำนวนหนึ่งไปสังเกตการณ์ที่โรงพยาบาลประจำอำเภอในช่วงปิดภาคเรียน และการส่งนักเรียนสายช่างอุตสาหกรรมไปยังสถานประกอบการของเอกชน แต่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนเพิ่มการออกไปหาประสบการณ์หรือการไปฝึกงาน ตามความสมัครใจของนักเรียนมากขึ้น และต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการให้ความรู้ควบคู่กับให้ปฏิบัติ เช่น เช็คน้ำ เช็กไฟ เปลี่ยนอุปกรณ์ นอกจากนี้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ อาจมีการบันทึกรายรับรายจ่าย การลงโปรแกรม สมุดเลขตรกร สมาชิกสมาคมเงินล้าน

3. ด้านการวัดผลประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า โรงเรียนต้องการให้มีการวัดผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบสอบถาม และต้องการให้มีการประเมินผลจากผู้ประเมินที่หลากหลาย เช่น ตนเอง ผู้ปกครอง เพื่อน ครู หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการวัด

ประเมินผลจากการเขียนแบบมาเน้นปฏิบัติในงานที่ครูมอบหมาย การทดสอบในภาคปฏิบัติมากขึ้น หากมีการใช้แบบทดสอบ ควรเป็นแบบเขียน/แบบแสดงวิธีทำ/ตอบคำถามสั้น การเขียนเรียงความ/ความเรียงขั้นสูง การวัดประเมินผลที่มีความหลากหลาย เช่น ประเมินความก้าวหน้า ประเมินพฤติกรรมนักเรียน ประเมินผลนักเรียนให้ครอบคลุมหลาย ๆ มิติ ด้านผู้ประเมินควรมาจากหลายฝ่ายหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ออกไปบริการสังคม นอกจากนี้ผู้ประเมินที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญ ในหลักของการวัดประเมินผลอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 6 วิธีการ ดังนี้

1) การใช้วิธีการเรียนรู้โดยใช้วิชาการเป็นฐาน พบว่า แม้ปัจจุบันนักเรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม แต่ต้องการให้โรงเรียนมีหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความต้องการงานช่างในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมถึงส่งเสริมวิถีคิดแบบใหม่ เช่น ทำเกษตรกรแบบอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนควรได้นำความรู้และเนื้อหาที่เรียนไปวิเคราะห์และทำความเข้าใจชุมชน ศึกษากิจกรรมในชุมชน การสำรวจ การทำความเข้าใจชุมชนและออกไปช่วยเหลือบริการชุมชน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมวางแผนจัดกิจกรรมในหลักสูตร เช่น นำเอาเทคนิคใด ๆ ที่ได้จากการเรียนไปสอนให้กับน้อง ๆ ในชุมชนของตนเอง ผ่านการจัดทำโครงการที่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน

2) การใช้วิธีปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน ปัจจุบันฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้กำหนดการทำโครงการ โครงการจำนวนหนึ่งเป็นโครงการเชิงแนวคิดทฤษฎี ไม่ได้ลงไปสู่การปฏิบัติ และไม่ตอบโจทย์การบริการชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนต้องการให้นักเรียนได้ไปลงพื้นที่จริง เพื่อศึกษาและหาปัญหาชุมชนด้วยตนเอง และนำกลับมาออกแบบโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแก้ปัญหาในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

3) การใช้วิธีการประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน ปัจจุบันโรงเรียนไม่มีวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบนี้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ดังนั้นโรงเรียนอาจนำไปกำหนดปรับหลักสูตรแบบผสมผสาน ที่นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา เช่น เครื่องปลูกข้าวโพดที่มีการปรับปรุงสภาพดินไปพร้อมกัน เป็นต้น

4) การใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ปัจจุบันยังไม่มี การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ชัดเจน ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องในระดับน้อย การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นวิธีที่ใช้เวลาในการศึกษาและดำเนินการนาน และการทำวิจัยนับว่าเป็นเรื่องยากในทัศนะของครูจำนวนหนึ่ง ประกอบกับครูผู้สอนมีภาระงานสอนมาก ทำให้วิธีนี้อาจเพิ่มภาระงานให้ครูผู้สอน อย่างไรก็ตาม หากนักเรียนต้องการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่จะทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนก่อนเพื่อขออนุญาตนักเรียนศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ และควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยดูแลให้คำปรึกษาหรือเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการวิจัย

5) การใช้วิธีการเรียนรู้การบริการชุมชน ปัจจุบันวิธีนี้มีการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองแต่เป็นเพียงการบริการสังคมภายในโรงเรียน ซึ่งยังไม่ได้ไปบริการชุมชนอย่างจริงจัง ดังนั้นโรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรที่กำหนดให้นักเรียนได้ศึกษาสภาพชุมชน และนำปัญหาหรือความต้องการของชุมชน กลับมาคิดกิจกรรมเพื่อนำไปช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน มีการกำหนดการบูรณาการวิธีการเรียนรู้การบริการชุมชนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาของโรงเรียน

6) การใช้วิธีการฝึกงานบริการสังคม ปัจจุบันโรงเรียนจัดให้นักเรียนแผนการเรียนอุตสาหกรรม มีการฝึกงานก่อนสำเร็จการศึกษา โดยนักเรียนจะได้ออกไปฝึกงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ อยู่เป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตาม การจัดให้นักเรียนได้ไปฝึกงานดังกล่าวมิใช่การฝึกงานในลักษณะการบริการสังคม องค์กรหรือหน่วยงานบางแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญการฝึกงานเท่าที่ควร ในขณะที่มีนักเรียนจำนวนหนึ่งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ หรือสายสามัญสนใจในอาชีพทางด้านสุขภาพ ต้องการไปฝึกประสบการณ์ในช่วงปิดภาคเรียนที่โรงพยาบาลแจ้ห่ม ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ และสถานีดำรงจตุร ต่างมีความยินดีให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการรับนักเรียนเข้าฝึกงานในหน่วยงานของรัฐ

อภิปรายผล (Conclusion)

จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการวางแผนงานพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมปัจจุบันโรงเรียนต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น อาจเป็นเพราะลักษณะของหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นจะเอื้ออำนวยให้ครูผู้สอนสามารถจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ โดยไม่ทำให้ครูรู้สึกการจัดการเรียนรู้อย่างบริการสังคมไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นหนึ่งในวิธีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างหลากหลายวิธี จำเป็นต้องอาศัยแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ หรือการกำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนก่อนจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bingle and Hatcher (1996, as cited in Ahmad, Said, Janan, & Sholihan, 2016) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมถูกกำหนดให้เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนทางวิชาการหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่อำนวยความสะดวกในการบรรลุความต้องการของชุมชนผ่านการจัดการกิจกรรมการบริการสังคมที่มีระเบียบหรือมีโครงสร้าง พร้อมกับมีการกำหนดการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร และแนวคิดของ Na-soontorn (2018, p. 335) ที่ได้แนะนำให้มีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตรให้ชัดเจน มีการกำหนดผลการเรียนรู้และการจัดการกิจกรรมประสบการณ์ที่เชื่อมโยงวิชาการกับประสบการณ์ในชุมชนและกิจกรรมต้องเกี่ยวข้องกับรายวิชา หรือมีความเหมาะสมของแต่ละวิชา

ด้านการบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนมักเกิดขึ้นในห้องเรียน มีการเน้นการเรียนรู้เชิงทฤษฎี ในขณะที่นักเรียนต้องการไปเรียนรู้นอกสถานที่หรือฝึกงานอย่างจริงจังมากกว่าปัจจุบันมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนต้องการให้โรงเรียนมีการยกระดับการเรียนการสอนเชิงปฏิบัติเพิ่มขึ้น และเห็นด้วยหากโรงเรียนใช้วิธีการรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการวิจัยของ Gregorová, Heinzová, and Chovanová (2016) ที่พบว่า กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีผลกระทบต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของนักศึกษามหาวิทยาลัยมาเตจเบล (Matej Bel University, Slovakia) ซึ่งเป็นหนึ่งในสองของมหาวิทยาลัยในสโลวาเกียที่กำลังพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ซึ่งก่อนนี้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่งที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการนำร่องการเรียนรู้อย่างบริการสังคม โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยนี้นำไปสู่การสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยบริการสังคมเป็นกลยุทธ์ทางการศึกษาที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะหลัก (ประกอบด้วย ความสามารถทาง

การสื่อสาร ความสามารถทางดิจิทัล ความสามารถการแก้ปัญหา ความสามารถเป็นผู้เรียนรู้ ความสามารถทางสังคม และส่วนบุคคล ความคิดริเริ่มและการเป็นผู้ประกอบการ และความสามารถทางวัฒนธรรมและการเป็นพลเมือง)

ด้านการวัดผลประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยโรงเรียนต้องการให้มีการวัดผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประเมินผลจากผู้ประเมินที่หลากหลาย อาจเป็นเพราะที่ผ่านมานักเรียนถูกวัดผลประเมินจากเอกสารและการทดสอบต่าง ๆ จำนวนมาก และผู้ประเมินจำกัดเพียงครูและนักเรียน ในขณะที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง และมีกิจกรรมการปฏิบัติมากขึ้น ดังนั้นการวัดผลประเมินควรเพิ่มวิธีการวัดที่หลากหลาย และประเมินผลจากผู้ประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของ Iqbal Ahmad et al. (2016) ที่ได้นำเสนอเกี่ยวกับประเด็นการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่า การประเมินควรเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนอย่างเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ Steinke (2007) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ควรมีการผลักดันการวัดที่เป็นมาตรฐานเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่เทียบเคียงได้ระหว่างสถาบันต่าง ๆ หรือย้ายการประเมินผลลัพธ์ไปที่ท้องถิ่น และการประเมินโดยคณาจารย์ในประเด็นการประเมินทักษะในโลกแห่งความเป็นจริง รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม ทั้งนี้การเพิ่มการประเมินผลอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการอภิปรายประเด็นที่สำคัญในอนาคต อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของ Warren (2012) ได้พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมช่วยเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง และมีอิทธิพลทางบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนโดยไม่จำกัดวิธีการวัดผลการเรียนรู้ สำหรับในต่างประเทศ Furco (2002, as cited in Butin, 2006) ได้พัฒนารูปกรสำหรับการวัดผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของสถาบันระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปเป็นเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผลตามวิทยาเขตต่าง ๆ ของสถาบัน จากผลการวิจัยที่พบว่าวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมโดยใช้ 6 วิธีการ ดังต่อไปนี้

1. วิชาการเป็นฐาน ในสภาพปัจจุบันนักเรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม แต่ต้องการให้โรงเรียนมีหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความต้องการงานช่างในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมถึงส่งเสริมวิถีคิดแบบใหม่ อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ในโรงเรียนเน้นวิชาการตามหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชุมชนของตนเองน้อยและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของชุมชนหรือความต้องการของชุมชนตนเองน้อย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของ Mpofo (2007) พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวิชาการมากกว่าการสอนที่เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมนอกจากนักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้หรือรู้จักชุมชนตนเองมากขึ้นยังทำให้เป็นวิธีเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทางวิชาการ

2. ปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน ในสภาพปัจจุบันฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้กำหนดการทำโครงการ โดยโครงการจำนวนหนึ่งเป็นโครงการเชิงแนวคิดทฤษฎี ไม่ได้ลงไปสู่การปฏิบัติ และไม่ตอบโจทย์การบริการชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนต้องการให้นักเรียนได้ไปลงพื้นที่จริง เพื่อศึกษาและหาปัญหาชุมชนด้วยตนเอง จากนั้นนำกลับมาออกแบบโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแก้ปัญหาในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน ทั้งนี้การเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เป็นกระบวนการที่ค้นภายใต้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการคิด ความร่วมมือและการสังเคราะห์ เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา นำการเรียนรู้และประสบการณ์ส่วนบุคคล ระหว่างบุคคล ทางวิชาชีพและเชิงวิชาการไปใช้

กับปัญหาใน “โลกแห่งความเป็นจริง” โดยข้อดีของแนวทาง PBL ที่สัมพันธ์กับวิธีการสอน ควรมีลักษณะยืดหยุ่นและมีความหลากหลายในแง่ที่สามารถนำไปใช้ได้หลายวิธีและข้ามวิชาและสาขาวิชาที่แตกต่างกันในบริบทที่หลากหลาย (SavinBaden, 2000 as cited in McDonald, Ogden-Barnes, 2013) นอกจากนี้ได้มีนักวิจัยระบุคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมุ่งเน้นที่ความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง การทำงานร่วมกันเป็นทีม การประยุกต์ใช้กระบวนการทางปัญญา การยอมรับและการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ในอดีตและความเข้าใจในปัจจุบัน การบูรณาการในหลากหลายมุมมองและการพัฒนา การประเมิน และการนำเสนอแนวทางแก้ไขและสะท้อนคิด (McDonald, Ogden-Barnes, 2013) สำหรับผลการวิจัยของ Stevens, Dickerson, and Fall (2019) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำโครงการของนักเรียนเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ได้ข้อค้นพบว่าหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมโดยรวม มีผลเชิงบวกต่อการวางแผนสำหรับอนาคตและการเตรียมพร้อมสำหรับโลกแห่งการตอบสนองในการทำงานของนักเรียน

3. การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนไม่มีวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบนี้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ดังนั้นโรงเรียนอาจนำไปกำหนดปรับหลักสูตรแบบผสมผสานที่นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา เนื่องจากผลการศึกษาของ Shafaat et al. (2016) ที่ได้ศึกษาศักยภาพของการผสมผสานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับหลักสูตรวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมการก่อสร้าง และหลักสูตรการบริหารงานก่อสร้าง ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสามารถนำไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานขั้นสูง ในหลักสูตรการออกแบบระดับสูง และเพิ่มประสบการณ์ของนักเรียนในประเด็นในโลกแห่งความเป็นจริง และเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น การจัดการโครงการ การวางแผนโครงการ และการวิเคราะห์และประมาณการต้นทุน นอกจากนี้ การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมือง และได้รับการถ่ายทอดทักษะทางธุรกิจ ในขณะที่นำความรู้ที่ได้เรียนรู้ในหลักสูตรธุรกิจไปใช้ (Gallagher & McGorry, 2015) ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาสามารถนำการประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชนนี้เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในสภาพปัจจุบันยังไม่มี การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างชัดเจน ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องในระดับน้อย การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นวิธีที่ใช้เวลาในการศึกษาและดำเนินการนาน และการทำวิจัยนับว่าเป็นเรื่องยากในทัศนะของครูจำนวนหนึ่ง ประกอบกับครูผู้สอนมีภาระงานสอนมาก ทำให้วิธีนี้อาจเพิ่มภาระงานให้ครูผู้สอน อย่างไรก็ตาม หากนักเรียนต้องการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่จะทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนก่อนเพื่อขออนุญาตนักเรียนศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ และควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยดูแลให้คำปรึกษาหรือเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการวิจัย อย่างไรก็ตาม มีการทำวิจัยในเรื่องนี้กับนักศึกษาแพทยศาสตร์ (medical students interested in community health at the University of Texas Southwestern (UTSW) Medical School) ตามผลการวิจัยของ Gimpel, Kindratt, Dawson, and Pagels (2017) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 73 มีความพึงพอใจกับวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยชุมชน (Community Action Research Track: CART) และ CART ยังเป็นหลักสูตรนวัตกรรมสำหรับการฝึกอบรมแพทย์ในอนาคตเพื่อให้เป็นแพทย์ที่ตอบสนองต่อชุมชน โรงเรียนแพทย์อื่น ๆ ที่สนใจสามารถนำหลักสูตร CBPR ไปใช้ได้ในระยะยาว รวมถึงสามารถนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไปใช้ในเขตเมืองใหญ่

5. การเรียนรู้การบริการชุมชน ในสภาพปัจจุบันวิธีนี้มีการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองแต่เป็นเพียงการบริการสังคมภายในโรงเรียน ซึ่งยังไม่ได้ไปบริการชุมชนอย่างจริงจัง ดังนั้นโรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรที่กำหนดให้นักเรียนได้ศึกษาสภาพชุมชน และนำปัญหาหรือความต้องการของชุมชน กลับมาคิดกิจกรรมเพื่อนำไปช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน มีการกำหนดการบูรณาการวิธีการเรียนรู้การบริการชุมชนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Ehrlich (1996) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นแนวทางหนึ่งเชื่อมโยงเรื่องการบริการชุมชนกับการศึกษาทางวิชาการ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมความเข้มแข็งทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ตามทฤษฎีพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของ Dewey (Felten & Clayton, 2011) เชื่อว่า ปฏิสัมพันธ์ของความรู้และทักษะกับประสบการณ์เป็นกุญแจสำคัญในการเรียนรู้

6. การฝึกงานบริการสังคม ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนจัดให้นักเรียนแผนการเรียนอุตสาหกรรม มีการฝึกงานก่อนสำเร็จการศึกษา โดยนักเรียนจะได้ออกไปฝึกงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ อยู่เป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตาม การจัดให้นักเรียนได้ไปการฝึกงานดังกล่าวมิใช่การฝึกงานในลักษณะการบริการสังคม องค์กรหรือหน่วยงานบางแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญการฝึกงานเท่าที่ควร ในขณะที่มีนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือสายสามัญ มีความสนใจในอาชีพทางด้านสุขภาพ ต้องการไปฝึกประสบการณ์ที่โรงพยาบาลแฉ่งหมี่ ในช่วงปิดภาคเรียน โดยทางโรงพยาบาลรวมถึงสถานีดารวภูธรมีความยินดีให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการรับนักเรียนเข้าฝึกงานในหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของ Leary and Sherlock (2020) เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์การฝึกงานช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ไม่สามารถสะท้อนความสามารถของบุคคลหรือระดับความสามารถในการทำงานได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผลการวิจัยนี้อาจสรุปได้ว่า ผลการสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยการฝึกงานบริการสังคมประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงกับประสบการณ์การบริการกับผลลัพธ์ของหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งเสริมการพัฒนานักเรียน แต่ไม่สามารถสะท้อนผลการปรับปรุงประสิทธิภาพตนเอง (ในรายงานการประเมินตนเอง) ที่แตกต่างจากการฝึกงานประสบการณ์ทั่วไป

สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1) ผลการสังเคราะห์การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่ามี 6 วิธีการ (types) ศึกษาจากองค์ความรู้ของต่างประเทศและพิจารณาจากบริบทด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในประเทศไทย ได้แก่ (1) วิชาการเป็นฐาน (2) ปัญหาหรือโครงการเป็นฐาน (3) การประยุกต์ความรู้ที่เรียนนำไปบริการชุมชน (4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (5) การเรียนรู้การบริการชุมชน และ (6) การฝึกงานบริการสังคม และพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกฝ่ายมีจุดร่วมที่ต้องการให้มีการใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุกมีความชัดเจนและจริงจัง ซึ่งผู้บริหารสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อกำหนดแผนการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในสถานศึกษา

2) การบูรณาการศาสตร์ทางหลักสูตรและการสอนกับศาสตร์ทางการบริหารการศึกษา เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เป็นองค์ความรู้ที่แพร่หลายในประเทศไทย ในศาสตร์ของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ในศาสตร์ทางการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษายังไม่ปรากฏชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการบูรณาการศาสตร์หลักสูตรและการสอนกับศาสตร์ทางการบริหารการศึกษา

เพื่อให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษานำไปเป็นแนวทางในการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Recommendations)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการเตรียมการและวางแผนการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความต้องการการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น หรือต้องการเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน ยินดีให้ความร่วมมือเพราะเห็นว่านักเรียนจะได้รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น เกิดความใกล้ชิดและเสริมสร้างความผูกพันระหว่างนักเรียนกับชุมชนตนเอง ในขณะที่โรงพยาบาลประจำอำเภอและสถานีตำรวจภูธร มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการสนับสนุนการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน

2. ครูผู้สอนสามารถนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะความสามารถในการสอนโดยใช้วิธีการชี้แนะและการให้คำปรึกษา (Coaching and Mentoring) ทักษะการออกแบบการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย รวมถึงพัฒนาทักษะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยชุมชนเป็นฐาน เนื่องจากพบผลการสัมภาษณ์จากครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์มีความต้องการให้มีการพัฒนาทักษะการชี้แนะ การวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย รวมถึงทักษะการทำวิจัยให้มีความชำนาญมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อเป็นการขยายข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมให้ครอบคลุมโรงเรียนที่มีขนาดและบริบทต่างกัน

2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

3. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อนำไปสู่การขยายผลสู่การสร้างเครื่องมือ การทดลองใช้ และคู่มือ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

References

- Ahmad, I., Said, H., Janan, M. J. M., & Sholihan, S. (2016) Assessment of service-learning in higher education: challenges and possibilities. *Man in India*, 96(6), 1623-1633. ISSN 0025-1569. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/304943377>
- Butin, D. W. (2006). The Limits of Service-Learning in Higher Education. *The Review of Higher Education*. 29(4), 473-498. ISSN 0162-5748. Retrieved from <https://www.ufs.ac.za/docs/librariesprovider43/service-learning-documents/>
- Chantavanich, S. (2010). *Qualitative Research Methods* (18th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Cheahomwittaya School. (2020). *Self-Assessment Report 2019*. Retrieved from <https://www.cws.ac.th/>.
- Ehrlich, T. (1996). *Service-Learning in Higher Education: Concepts and Practices*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gallagher, M. J., & McGorry, S. Y. (2015). *Service Learning and the Capstone Experience. International Advances in Economic Research: Springer*. DOI 10.1007/s11294-015-9550-z.
- Gimpel, N. et al. (2017). *Community Action Research Track: Community-based Participatory Research and Service-learning Experiences for Medical Students*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40037-017-0397-2>
- Heffernan, K. (2001). *Implementation. In Fundamentals of Service Learning Course Construction. Campus Compact*. https://www.unlv.edu/sites/default/files/page_files/27/UNLV-Guide-to-Service-Learning.pdf
- Felten, P., & Clayton, P. H. (2011). *Service-Learning*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/>
- Gregorová, Heinzová, & Chovancová. (2016). *The Impact of Service-Learning on Students' Key Competences*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/318990680>
- Kaemkate, W. (2008). *Research Methodology in Behavioral Sciences* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Lampang Provincial Education Office. (2019). *An Educational Development Plan of Lampang Province, 2019-2022*. Retrieved from <http://www.lampang.go.th/ita/O10-12.htm>
- Leary, M. P., & Sherlock, L. A. (2020). *Service-Learning or Internship: A Mixed-Methods Evaluation of Experiential Learning Pedagogies. Hindawi; Education Research International*. Retrieved from <https://doi.org/10.1155/2020/1683270>
- McDonald, S., & Ogden-Barnes, S. (2013). Problem-based service learning with a heart: Organizational and student expectations and experiences in a postgraduate not-for-profit workshop event. *Asia-*

- Pacific Journal of Cooperative Education*, 14(4), 281-293. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1113706.pdf>
- Mpofu, E. (2007). Service-Learning Effects on the Academic Learning of Rehabilitation Services Students. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 14(1), 46-52.
- National FFA Organization. (2022). *Types of Service Living to Serve*. Retrieved from <https://www.ffa.org/livingtoserve/types-of-service/>
- Na-soontorn, T. (2018, July-September). USC-Service Learning Model: For Student Development in Thailand 4.0. *Journal of Education Studies*, 46(3), 325-344.
- Nuangchalerm, P. (2015, January - April). Service Learning. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 2(1), 9-18.
- Shafaat, A. et al. (2016). *How Service Learning can be offered as Capstone. Conference Paper, October 2016*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/311316853>.
- Steinke, P. (2007). *Assessing Service-Learning. Research & Practice in Assessment*. Retrieved from <http://www.rpajournal.com/dev/wp-content/uploads/2012/05/A32.pdf>
- Stevens, R. H., Dickerson, M., & Fall, R. (2019). Service-Learning as a Catalyst for Community Change: An Empirical Examination Measuring the Benefits of a Life Skills Curriculum in Local At-Risk High Schools. *Business and Management Research*, 8(1), 22-29. URL: <https://doi.org/10.5430/bmr.v8n1p22>
- Supinanon, P. (2009). Differences between Community Service and Service Learning. <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=437748>
- University of Central Arkansas. (2018). *University of Central Arkansas | UCA | Types of Service Learning*. Retrieved from <https://uca.edu/servicelearning/types/>
- University of Northern Iowa. (2021). *University of Northern Iowa - Community Engagement*. Retrieved from <https://engagement.uni.edu/service-learning/course-designation/types-service-learning>.
- Thammasat University. (2018, 31 July). *“Thammasat” Emphasized to Promote Service-learning*. Retrieved from <https://tu.ac.th/thammasat-service-learning-2nd-semester-2018>
- Thapwong, C., & Chaturanon, W. (2009). Implementing Service Learning in Vocational Education. *Journal of Education and Social Development*, 5(1), 67-80.
- Thewanarumitkun, P. (2016, 13 August). *Workshop Documents Active Learning Teaching. Professional Professor Seminar for New Lecturer*, Suranaee University of Technology.
- Trakulpan, K. *Head of Academic teacher of Cheahomwittaya School*. Interview. August 8, 2019.

Warren, J. L. (2012). *Does Service-Learning Increase Student Learning?: A Meta-Analysis*. *Michigan Journal of Community Service Learning*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ988320.pdf>

Watanachai, K. (2018, 8 April). *The security guard brings His Majesty into practice*. Retrieved from <https://www.moe.go.th>

SOURCE. (2021). *Types of Service-Learning*. *Community Engagement and Service-Learning Center for the Johns Hopkins University*. <https://source.jhu.edu/publications-and-resources/service-learning-toolkit/what-is-service-learning.html>